

УДК 330.322:631.11:336

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗЕМЕЛЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВА ЇХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

С. Смолінська, к. е. н.

Львівський національний університет ім. Івана Франка

В. Смолінський, к. е. н.

Львівський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Раціональне та ефективне використання земель аграрними підприємствами є запорукою їх успішного функціонування та забезпечення розширеного відтворення. Оскільки земля у сільському господарстві є головним засобом виробництва, то здійснення капіталовкладень у підвищення її родючості виступає необхідним елементом господарської діяльності аграрних підприємств, а залучення зовнішніх інвестицій у землю сприяє збільшенню показників виробництва сільськогосподарської продукції, покращанню родючості ґрунтів та підвищенню конкурентоспроможності підприємств на національному та зарубіжних ринках. Враховуючи сьогоденний кризовий стан аграрного сектору економіки України, здійснення інвестицій у поліпшення використання земельних ресурсів аграрними товаровиробниками як на внутрішньому, так і на зовнішньому продовольчих ринках нині є проблематичним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади здійснення інвестиційної діяльності у галузях народного господарства знаходять своє відображення у публікаціях багатьох науковців. Так, окремим аспектам інвестування присвячені наукові праці таких відомих учених, як А. Даниленко, М. Дем'яненко, М. Кисіль, М. Месель-Веселяк, Г. Черевко, В. Юрчишин та ін. Проте формування ринкової економіки в Україні потребує нової стратегії мобілізації фінансових ресурсів галузей економіки для їх самостійного і незалежного розвитку. Насамперед це стосується аграрної сфери, тому дослідження, присвячені пошуку джерел інвестування для здійснення успішної діяльності аграрних підприємств, на сьогодні є надзвичайно актуальні. Зокрема, не викликає сумніву потреба наукових досліджень у сфері залучення інвестицій у землі аграрних підприємств, що зумовлює напрям даної статті.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей інвестиційного потенціалу земель аграрних підприємств, а завданням статті – пошук оптимальних шляхів залучення інвестицій у сферу землекористування аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу. Оскільки інвестиції являють собою соціально-економічну категорію, що виражає відносини між юридичними, фізичними особами та державою в процесі вкладення активів у здійснення розширеного відтворення суб'єктів господарювання з метою майбутнього отримання прибутку, то інвестиційний потенціал земель аграрних підприємств можна розцінювати як можливість отримання максимального доходу у поточному періоді та в довгостроковій перспективі від здійснення капіталовкладень у землю з

метою підвищення її родючості та забезпечення сталого та ефективного землекористування [1].

У процесі виробничої діяльності підприємець здійснює вкладення у землю, здійснюючи таким чином внутрішні інвестиції. Реалізація внутрішніх інвестицій у землю аграрними товаровиробниками є логічною та закономірною, адже без вкладень коштів у землю не буде здійснюватися виробничий процес, тому земельні капіталовкладення в будь-якому разі будуть присутні у сільському господарстві – питання лише в тому, щоб підвищувати зацікавленість підприємців до сільсько-господарської діяльності та грамотного використання земель у процесі господарювання. Водночас існує потреба залучення іноземних інвестицій у землі сільськогосподарського призначення з метою підвищення ефективності господарювання аграрних підприємств України.

Аналіз соціально-економічних досягнень окремих зарубіжних країн дав змогу обґрунтувати переваги й недоліки залучення іноземного капіталу у землю аграрних підприємств. Зокрема, до переваг залучення іноземного капіталу у сферу аграрного землекористування належать: створення стратегічних альянсів між українськими та зарубіжними підприємствами; підвищення рівня зайнятості на селі; збільшення обсягів капітальних вкладень у сільськогосподарське виробництво; впровадження сучасних технологій; стимулювання розвитку експортного потенціалу сільськогосподарської продукції; використання зарубіжного організаційного та управлінського досвіду; прискорення темпів структурної перебудови сільського господарства; підвищення ступеня адаптації аграрних підприємств до умов конкурентного середовища [3].

Звичайно, цей процес не позбавлений недоліків, зокрема таких, як збільшення залежності аграрної галузі від іноземного капіталу, трансферту частини прибутків за кордон та експлуатації вітчизняних сировинних ресурсів. Але порівняно з перевагами ці недоліки нівелюються.

Варто зазначити, що на сьогодні міжнародна інвестиційна діяльність актуалізується в умовах глобалізації економічного поступу, тому іноземний інвестор щораз змушений шукати нові вигідні об'єкти для інвестицій. У зв'язку з цим певного підвищення вкладання іноземними інвесторами коштів в українські землі можна очікувати з наближенням землекористування аграрних підприємств до рівня вимог ЄС [5]. Тому слід згадати чинники, що в перспективі сприятимуть збільшенню інвестиційних потоків із ЄС до України, а саме такі, як інвестиційний клімат в Україні, який виступає найголовнішим чинником інвестиційної привабливості країни; глобалізація економічного середовища, яка передбачає збільшення міжнародних інвестиційних потоків; внутрішні чинники ЄС (включаючи ті, що пов'язані з новими членами Євросоюзу із Центральної та Східної Європи) та регіональні (регіону СНД) чинники.

Окремо варто зазначити, що інвестиції з країн ЄС дуже важливі для галузей української економіки, зокрема для сільського господарства. Розширення ЄС на Схід повинно мати позитивний вплив на потоки прямих європейських інвестицій в Україну. Практика свідчить, що наближення до ЄС та розвиток економічної

співпраці з цим блоком історично сприяли інтернаціоналізації економіки сусідніх держав і поглибленню їх спеціалізації в міжнародному поділі праці [2].

Проте в цій ситуації існує проблема стандартів, адже лише невелика кількість аграрних підприємств України зможе в найближчому майбутньому відповідати вимогам Євросоюзу щодо здійснення виробничої діяльності у сільському господарстві. Зокрема, у цьому напрямі в законодавчому порядку необхідно жорстко врегулювати обмеження для іноземців щодо користування сільськогосподарськими землями з метою захисту вітчизняного аграрного товаровиробника та унеможливлення великих земельних латифундій.

Загалом в Україні з погляду світових аналогів існують величезні невикористані потенційні можливості щодо зростання виробництва в аграрних підприємствах, адже земельно-ресурсний потенціал, за оцінками фахівців РВПС України НАНУ, оцінюється в 3,6 трлн дол. США [4]. Тому існує необхідність термінової мобілізації фінансових ресурсів для підвищення ефективності землекористування аграрних підприємств, адже інвестування в поліпшення ґрунтів, охорону земель та землевпорядкування за роки земельної реформи зменшилося в десятки разів.

У зв'язку з цим на сьогодні головною проблемою є підвищення інвестиційної привабливості цих земель, адже вкладати кошти у розвиток сільського господарства, яке перебуває в занепаді, не є вигідною справою. Тому завданням держави та науковців є формування нової інвестиційної політики, в основі якої повинні лежати стратегічні напрями мобілізації фінансових ресурсів аграрними підприємствами на базі використання землі, тобто пошук та обґрунтування шляхів покращання ситуації щодо здійснення капіталовкладень у землю суб'єктами господарювання, у тому числі з-за кордону. Основними з них мають бути: вдосконалення законодавчого забезпечення; розвиток інфраструктури на селі; поліпшення макроекономічної та політичної ситуації в країні; вдосконалення зовнішньоекономічної діяльності України у сфері аграрного виробництва; наукове забезпечення реалізації земельних інвестицій; впровадження ринку сільськогосподарських земель.

Залучення земельних інвестицій з-за кордону сприятиме реалізації стратегічних завдань, які стоять перед українським сільським господарством у напрямі підвищення його конкурентоспроможності на світових ринках. Для цього наша держава повинна забезпечити повне розкриття потенціалу механізмів збільшення надходження іноземного капіталу в коротко- і середньостроковій перспективі, що передбачає створення зони вільної торгівлі з Європейським Союзом.

Висновки. Інвестиційний потенціал земель аграрних підприємств розглядається нами як можливість отримання максимального доходу в поточному періоді та в довгостроковій перспективі від здійснення капіталовкладень у землю з метою підвищення її родючості та забезпечення сталого й ефективного землекористування.

Реалізація інвестицій у землю вітчизняними аграрними виробниками є економічною, проте існує й потреба залучення іноземних інвестицій у землю

аграрних підприємств України. На сьогодні головною проблемою у сфері здійснення інвестицій у землі аграрних підприємств є підвищення інвестиційної привабливості цих земель. Тому завданням держави є формування нової інвестиційної політики, в основі якої повинні лежати стратегічні шляхи мобілізації фінансових ресурсів аграрними підприємствами на базі використання землі, зокрема з-за кордону. За умови реалізації такої політики можна впроваджувати новації в аграрних підприємствах, підвищуючи таким чином ефективність їх господарювання.

Бібліографічний список

1. Гарасим П. М. Ринок земель сільськогосподарського призначення : перспективи розвитку : [монографія] / П. М. Гарасим, О. Д. Гнаткович, С. Д. Смолінська. – Львів, 2008. – 184 с.
2. Даниленко А. А. Актуальні питання прямих іноземних інвестицій до України з ЄС (у контексті розширення Євросоюзу на Схід) / А. А. Даниленко // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 127-137.
3. Ступень Н. М. Формування інвестиційних чинників раціонального землекористування : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Н. М. Ступень. – К., 2007. – 16 с.
4. Худавердієва В. А. Стратегія залучення іноземних інвестицій в економіку України / В. А. Худавердієва // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 62-71.
5. Черевко Г. В. Державне регулювання економіки в АПК [Текст] : навч. посіб. / Г. В. Черевко. – К. : Знання, 2006. – 339 с.

Смолінська С., Смолінський В. Інвестиційний потенціал земель аграрних підприємств як основа їх інноваційного розвитку

Розглянуто особливості інвестиційного потенціалу земель аграрних підприємств України. Подано поняття інвестицій та роз'яснено суть внутрішніх інвестицій. Обґрунтовано переваги та недоліки залучення іноземного капіталу. Запропоновано можливі шляхи залучення іноземних земельних інвестицій у сферу аграрного підприємництва. Зроблено акцент на тому, що саме земельний потенціал здатен підвищити рівень надходження коштів в аграрну сферу.

Ключові слова: сільськогосподарські землі, аграрні підприємства, інвестиційний потенціал.

Smolinska S., Smolinsky V. Investment potential of lands of agricultural enterprises as the basis of their innovative development

The specialties of investments realization into land of agricultural enterprises of Ukraine are done. Investment concept and domestic investment are posted. The advantages and disadvantages of attracting foreign capital are done. The possibilities of foreign land investments involving in agricultural sphere are considered. Made emphasis on the fact that it was able to land the potential to increase the level of revenues in agriculture.

Key words: agricultural lands, agrarian enterprises, investment potential.

Смолинская С., Смолинский В. Инвестиционный потенциал земель аграрных предприятий как основа их инновационного развития

Рассмотрены особенности инвестиционного потенциала земель аграрных предприятий Украины. Представлено понятие инвестиций и суть внутренних инвестиций. Обоснованы преимущества и недостатки привлечения иностранного капитала. Предложены возможные пути привлечения иностранных земельных инвестиций в сферу аграрного предпринимательства. Сделан акцент на том, что именно земельный потенциал способен повысить уровень поступления средств в аграрную сферу.

Ключевые слова: сельскохозяйственные земли, аграрные предприятия, инвестиционный потенциал.